

Тема 4.8

Як захищати власні інтереси. Адвокація. Лобізм

Ця тема присвячена з'ясуванню сутності таких форм громадянської активності як адвокація та лобіювання. Її мета — полегшити ваше розуміння причин, видів і проявів корупції, а також засвоєнню таких термінів, як адвокація, лобізм, корупція, хабар.

Ключові здобутки у вивченні теми

Досліджуємо: способи адвокації.

Розуміємо: необхідність об'єднання зусиль для захисту власних інтересів.

Діємо, організовуючи флешмоб у соціальних мережах.

Розгляньте зображення, наведені вище. Які представлені засоби реалізації інтересів, на вашу думку, є законними, а які — ні?

Модуль 1.

Як добиватися свого?

Протягом життя громадяни зіштовхуються з багатьма ситуаціями, коли їм доводиться відстоювати інтереси — власні або громади.

Кожен громадянин України має визначені законодавством права, в рамках яких він / вона може відстоювати свої інтереси.

У структурі законного інтересу громадянина виділяють два елемента:

- // прагнення користуватися конкретним соціальним благом;
- // звернення, у разі необхідності, за захистом до компетентних органів.

Підкріплений законом інтерес підлягає захисту нарівні з правами.

Відстоювання інтересів може приймати форму адвокації або лобіювання.

Адвокація, переважно, пов'язана з діяльністю неурядових організацій та правозахисних громадських рухів, а **лобізм** має, здебільшого, комерційну основу та відстоює інтереси бізнесу.

Терміни-аналогії адвокації: представництво інтересів, громадянське представництво, заступництво, поборництво, просування. Відповідно, особа, що спеціалізується в цій галузі, може називатися представником інтересів, фахівцем з адвокації або поборником.

Адвокація:	Лобізм:
процес впливу на людей, що приймають рішення або на органи влади з метою захисту власних інтересів і прав різних соціальних груп	особлива система і практика реалізації інтересів окремих груп, компаній та організацій на законодавчі і виконавчі органи державної влади
<ul style="list-style-type: none"> - повертає увагу влади до важливих суспільних проблем; - обґрунтовує необхідність змін; - пред'являє підтримку громадськості щодо напрямку реформи 	привертає увагу до інтересів певних бізнесових кіл і слугує вирішенню вузьких групових інтересів
здійснюється публічно, засобом діалогу, громадських обговорень, акцій, мітингів	здійснюється напівлегальними методами, оскільки в Україні лобізм не закріплено законом

Адвокація може здійснюватися на індивідуальному рівні (за зверненням окремої особи) або колективному (коли йдеться про захист спільного інтересу групи осіб). Також адвокаційні дії вирізняються за рівнем, на якому відбувається конфлікт інтересів. Серед таких — локальний, регіональний, національний, глобальний.

В Україні лобіювання сприймають як нелегітимний процес: для нього досі не встановлено правил, а сам лобізм часто асоціюють з корупцією. Це тому, що в нашій країні найбільш поширеним є саме «тіньовий» тип лобізму, при якому бізнесові кола сильно пов'язані з політикою і владою. Таким чином, ті чи інші бізнесові клани здійснюють законодавче забезпечення сприятливих для себе умов ведення бізнесу. Тому терміни «лобі», «лобіст» в Україні має радше негативний змістовий відтінок.

Однак, лобіювання — це один з інструментів досягнення системних змін у суспільстві. Завдяки вдало здійсненому лобіюванню, можна добитися прийняття того чи іншого суспільно корисного закону у Верховній Раді України, прийняття важливого стратегічного документу на рівні країни, області, району, міста, села.

На відміну від лобізму, адвокація має більш важливу соціальну роль, оскільки, переважно, спрямована на захист інтересів соціальних груп або вразливих верств населення, які не в змозі захистити свої інтереси чи запровадити відповідні законодавчі або системні зміни самотужки.

Через відсутність прямого комерційного інтересу, адвокація має набагато менші корупційні ризики, ніж лобізм, та, навпаки, в деяких випадках спрямована на боротьбу з корупцією і запровадження прозорих та доброчесних практик.

Web-активність

Об'єднайтеся в групи. Ознайомтеся зі змістом петицій мешканців м. Києва до Київської міської ради, що розміщені за адресою — <https://petition.kievcity.gov.ua/petitions/>.

Кожна група обирає для свого аналізу одну із петицій, представлених на сайті, досліджує та представляє їх.

Звернуть увагу на такі запитання:

- /// Чому, на вашу думку, автор петиції використовує саме таку форму адвокації? Які її переваги та недоліки?
- /// Що необхідно зробити для того, щоб залучити більшу кількість людей до підтримки пропозиції?
- /// Наскільки вірогідною буде реакція влади, якщо петиція набере необхідну кількість голосів? Які ще додаткові зусилля необхідно здійснити при цьому?

Аналізуємо ситуацію

Захист інтересів водіїв. Успішна адвокація

На початку 2017 р. Головний сервісний центр (ГСЦ) Міністерства внутрішніх справ (МВС) України надав можливість здобувачам водійських прав здавати теоретичний іспит в «тестовому» режимі на сайті ГСЦ.

Проблема полягала в тому, що ніхто не міг прочитати всі питання одразу — система пропонувала 20 питань «за один раз». Це вкрай ускладнювало навчальний процес.

Команда «Разом проти корупції» впродовж тривалого часу переконувала ГСЦ оприлюднити: 1) всі питання тесту; 2) варіанти відповідей на них; 3) правильні відповіді.

Як результат, Головний сервісний центр оприлюднив повний перелік тестових питань теоретичного іспиту на одержання водійських посвідчень з варіантами відповідей на них. Курсантам надано можливість вивчити матеріал та чесно скласти іспит, як альтернативу спокусі одержати права за хабар.

■ *Прочитайте текст.*

■ *Обговоріть наступні питання:*

- 1) В чиїх інтересах було оприлюднення всіх тестів іспиту і відповідей на них?
- 2) Хто представляв інтереси майбутніх водіїв перед органами державної влади?
- 3) Як мали б діяти самі громадяни, що прагнуть отримати водійські права?
- 4) Що було б, якби команда експертів «Разом проти корупції» не виступила з ініціативою про необхідність оприлюднення тестів?

Ви вже зараз можете готуватися до отримання прав на водіння автомобілем.

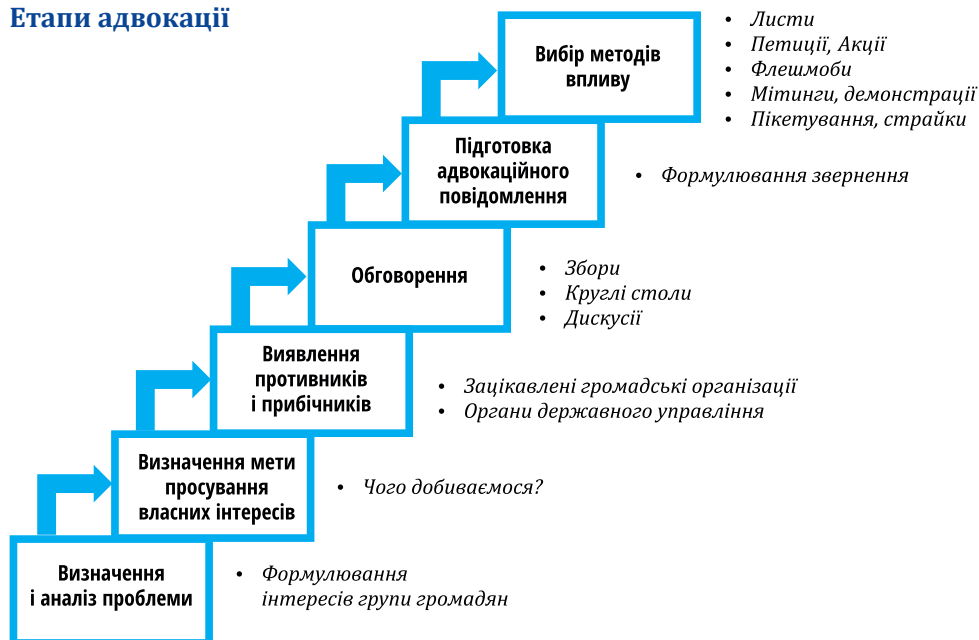
Модуль 2.

Як організувати кампанію з адвокації

Реалізація інтересів певної суспільної групи розпочинається з виявлення існуючої проблеми, що порушує права певних осіб, шкодить суспільству або знижує рівень життя громади.

Проблема потребує аналізу причин її виникнення, оцінку її впливу на життя громади і визначення можливих віддалених наслідків, якщо не буде винайдено її розв'язання. Чітке уявлення про наявну проблему полегшує подальші дії з адвокації інтересів зацікавлених осіб.

Етапи адвокації

Цікава інформація

Як рятували Інтернет

У 2012 р., за планом роботи американського Сенату, повинно було відбутися голосування за найжорсткішими законами в історії законопроектів про боротьбу з піратством, *PIPA* («Про захист інтелектуальної власності», *Protect IP Act*) і *SOPA* (*Stop Online Piracy Act*, «Про протидію онлайн-піратству»).

У законопроектах було закладено норми, які дозволяли б чиновникам блокувати Web-сайти, які розповсюджують піратські матеріали, забороняли американським банкам проводити розрахунки з такими Web-сайтами, змушували пошукові системи блокувати ці ресурси і робили їх відповідальними за розміщення інформації чи продукції з порушенням прав інтелектуальної власності. Для Вікіпедії, наповнення якої складається з контенту, створеного її користувачами, такі норми автоматично означали б проблеми із законом аж до можливого закриття.

Причиною зняття обох законів з розгляду законодавцями був безпрецедентний опір Інтернет-спільноти.

Перед голосуванням за законами, на головній сторінці *Google* було розміщено посилання на громадянську петицію з проханням до Сенату і Конгресу відхилити *SOPA* і *PIPA*. Під нею поставили підписи понад 7 млн відвідувачів пошуковика.

18 січня 2012 р. пройшов страйк популярних в англomовному Інтернеті сайтів, до якого підключилися близько 50 тис. сайтів. Окрім *Wikipedia*, моральну або ресурсну підтримку протесту проти *SOPA* і *PIPA* висловили *AOL*, *eBay*, *Facebook*, *Google*, *LinkedIn*, *Mozilla*, *Twitter*, *Yahoo*, *Zynga*, і видання *Engadget*, *Huffington Post*, *Mashable*, *Reddit* і *TechCrunch*.

**Думаємо
та аналізуємо**

Поміркуйте, як Інтернет-спільноті вдалося переконати законодавців змінити свою позицію?

Застосовуємо набуті знання та досвід

Виберіть якусь проблему вашої громади або шкільної спільноти, наприклад:

- збереження центрального парку міста / селища від забудови;
  - забезпечення інфраструктури для людей з обмеженими можливостями в місті / селищі (пандуси, заїзди, автоматичні підйомники);
  - запровадження у школі єдиної форми;
  - заборону адміністрації школи проводити в приміщенні навчального закладу дискотеку тощо.
- /// Обміркуйте стратегію дій членів ініціативної групи щодо вирішення такої проблеми відповідно до етапів адвокації, котрі наведено вище.
- /// Знайдіть у соціальних мережах та на інших ресурсах громадські організації, які вже піднімали такі питання, або готові надати допомогу в захисті ваших інтересів.
- /// Підготуйте ваше звернення до органів державної влади або адміністрації школи, що може вирішити цю проблему.